

Kůrovcová situace bude v roce 2018 mimořádně nepříznivá. Ministerstvo zemědělství upozorňuje vlastníky lesů na nutnost včasného výkonu opatření v ochraně lesa proti kůrovci. Odborníci zdarma poradí

21.3.2018

Povinností vlastníků lesů je provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů. Základem boje s kůrovcem je aktivní vyhledávání kůrovcem napadených stromů a jejich včasná asanace. Ministerstvo zemědělství poskytuje vlastníkům lesa zdarma odbornou podporu prostřednictvím odborných lesních hospodářů, Lesní ochranné služby a metodických pokynů.

Základem ochrany lesa proti kůrovci je aktivní vyhledávání kůrovcových stromů (stromy kůrovcem aktuálně napadené, ale kůrovcem ještě neopuštěné), jejich těžba a včasná asanace (zahubení kůrovce, který se v nich pod kůrou vyvíjí). K obraně proti kůrovci se používají odchytná zařízení, zejména lapáky, tj. úmyslně pokácené stromy, a feromonové lapače. Vlastníci lesů mají podle lesního zákona povinnost chránit porosty před škodlivým hmyzem a zabránit jeho dalšímu šíření. To samé platí i pro osoby, které skladují napadené dřevo nebo užívají pozemky mimo les, na kterých je napadené dřevo uskladněno.

Při napadení lesních porostů kůrovcem by se měli vlastníci lesů hned obrátit na své odborné lesní hospodáře, popř. na místní orgány státní správy lesů (obecní úřady obcí s rozšířenou působností), kde jim sdělí jméno příslušného odborného lesního hospodáře a jeho kontaktní údaje. Pro lepší informovanost vydalo Ministerstvo zemědělství leták s názvem „Kůrovci – vážná hrozba pro smrkové lesy!“ V něm jsou popsány tři hlavní druhy kůrovců, identifikace napadených stromů a zásady ochrany lesních porostů. Využít je možné i postupů obsažených v normě ČSN 481000 - ochrana lesa proti kůrovci na smrku.

Bezplatný poradenský servis při řešení problémům s kůrovcem poskytuje vlastníkům lesa Lesní ochranná služba zajišťovaná Ministerstvem zemědělství prostřednictvím Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (adresa: www.vulhm.cz/los; e-mail: los@vulhm.cz, tel.: 257 892 222). Na internetových stránkách Lesní ochranné služby je zároveň možné najít další informace a metodické pokyny.

Vlastníci lesů jsou podle lesního zákona povinni se o svůj majetek starat. Ministerstvo zároveň jim poskytuje odbornou podporu. Financuje odborné lesní hospodáře, kteří majitelům lesů do 50 hektarů zdarma radí, mimo jiné i s postupem proti kůrovci. Ministerstvo také připravuje novelu vyhlášky, která zefektivní postupy proti kůrovci.

Pod záštitou Ministerstva zemědělství je rozvíjen projekt „[Kůrovcové info](#)“ (projekt Lesnické práce a Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti), který poskytuje informace o

průběhu rojení lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*) i lýkožrouta severského (*Ips duplicatus*) v různých nadmořských výškách v různých lokalitách České republiky v reálném čase (<http://www.kurovcoveinfo.cz/>).

Další informace je možno získat prostřednictvím [portálu Ministerstva zemědělství](#).

Kůrovci se začínají rojit podle počasí obvykle od poloviny dubna, ve vyšších polohách později. Před vyrojením kůrovce je obecně nutné zpracovat kůrovcem napadené dříví z loňského roku a případně připravit odchyťová zařízení.

Dne 22. 11. 2017 nabylo účinnosti Opatření obecné povahy Ministerstva zemědělství ze dne 7. 11. 2017, které nařizuje vlastníkům lesa na území České republiky zpracování těžeb nahodilých (tj. kůrovcem nebo jinak poškozené dříví), vzniklých ke dni účinnosti opatření, do 31. 3. 2018. Plnění nařízení je samozřejmě nutné posuzovat objektivně podle reálných podmínek. V případech, kde dodržení termínu brání objektivní okolnosti (sněhová pokrývka v lesích v horských a podhorských oblastech nebo překrytí původní kalamity později poškozeným dřívím), je nicméně třeba trvat na zpracování nahodilé těžby nejpozději v termínech stanovených právními předpisy, tj. do 31. května v lesích do nadmořské výšky 600 m n. m. a do 30. června v lesích nad 600 m n. m. V těchto termínech je zároveň nutné vytěžit a ošetřit i veškeré pozdější polomy, vývraty a ostatní hmotu atraktivní pro rozvoj kůrovců vzniklou do 31. 3. 2018.

Kůrovci (zejména lýkožrout smrkový - *Ips typographus* a lýkožrout severský - *Ips duplicatus*) se kvůli suchému počasí v roce 2015 přemnožili především na Moravě a ve Slezsku, ale také v jižních Čechách. V roce 2016 začal plošný rozpad smrkových porostů v Moravskoslezském a Olomouckém kraji, na jihozápadní Moravě a v jižních Čechách. V loňském roce se plošná kalamita v Moravskoslezském a Olomouckém a Zlínském kraji rozšířila i do podhůří Jeseníků a Beskyd, pokračovala na jihozápadní Moravě a dále se šířila do podhůří Šumavy a Českého lesa v Jihočeském a v Plzeňském kraji.

Současná kůrovcová kalamita je svým rozsahem největší v novodobé historii českého lesnictví. V roce 2015 bylo zpracováno více než 2 mil. m³ smrkového dříví napadeného kůrovci. V roce 2016 to bylo již přes 4 mil. m³ a v loňském roce bylo zpracováno více než 5,5 mil. m³. Ve druhém pololetí loňského roku bylo navíc dalších cca 4 mil. m³ převážně smrkového dříví poškozeno (vyvráceno nebo zlomeno) větrem, přičemž část těchto polomů může být živnou půdou pro další množení kůrovců. Situace s kůrovcem tak bude v roce 2018 opět značně nepříznivá a bude vyžadovat mimořádnou aktivitu vlastníků lesů při správě svého majetku. Rizikové oblasti v roce 2018 jsou přílohou tiskové zprávy.

Přílohy

- [Rizikové oblasti kůrovcové gradace pro rok 2018](#) (JPG, 183 KB)
- [Leták „Kůrovci – vážná hrozba pro smrkové lesy“](#) (PDF, 3 MB)

VYVĚŠENO: 12. 4. 2018

SEJMUTÍ: 30. 4. 2018

Obec Vítkovice

IČ 00276260, DIČ CZ00276260
512 38 Vítkovice v Krk. 243
tel. 481 582 730
obec@vitkovicevkrk.cz
www.vitkovicevkrk.cz

LÝKOŽROUTI (KÚROVCI) – VÁŽNÁ HROZBA PRO SMRKOVÉ LESY!

xtrémně suchý rok 2015 způsobil významné oslabení smrkových porostů, což se zřetelně projevilo nárůstem napadených stromů a porostů kůrovců. V roce 2016 došlo k očekávané progresi žrovcové kalamity, především v oblasti Slezska, střední a severní Moravy, ale také ve východní, jižní a jihozápadní části Čech. S důsledky tohoto nepříznivého vývoje zdravotního stavu porostů se jdeme jistě potýkat i v příštích letech, nedojde-li k zásadnímu zvýšení srážek. Kromě příznivějších klimatických podmínek nám ochrana lesa může pomoci zejména zcela zásadní včasná, důkladná a účinná asanace napadeného dříví.

každý vlastník musí dle zákona o lesích (č. 289/1995 Sb.) vyhlášky o ochraně lesa (č. 101/1996 Sb., v platném znění) provádět taková opatření, aby zabránil působení škodlivých činitelů, tzn., že musí škůdce monitorovat, evidovat, preventivně bránit jejich vývoji a šíření a v případě vzniku škod provést taková opatření, která zabrání dalšímu šíření škůdce a vzniku dalších škod. V případě napadení stromů kůrovcem musí tyto stromy ihned vytěžít a náležitě asanovat. Na smrku jsou nejnebezpečnější lýkožrout smrkový (*Pityogenes chalcographus*), lýkožrout severský (*Ips duplicatus*) a lýkožrout skří (Pityogenes chalcographus).

o to jsou kůrovci!

oci, jejichž vývoj (vajíčko-larva-kukla-dospělec) probíhá v lýku napadených stromů. Žijí pod kůrou větších stromů nebo na mladých stromcích; na kmeni dospělých smrků ve střední a spodní části se vyskytuje méně často. Vývoj trvá 6 – 10 týdnů.

lýkožrout smrkový (cca 5 mm) napadá především čerstvě odříznuté dříví (polomy, vytěžené dříví v porostu nebo na skládkách), ale pak oslabené stojící stromy (např. suchem) a při přemnožení i zdravé stojící stromy. Vývoj probíhá pod kůrou na kmenech

spělec lýkožrouta smrkového

dospělých smrků s výjimkou jejich vrcholku (nejčastěji od stáří 60 let, výjimečně i mladších). Jeho vývoj trvá obvykle 6 – 10 týdnů, v závislosti na teplotě.

Rozvinutý požerok lýkožrouta smrkového

Lýkožrout severský (cca 4 mm) škodí především na Moravě a ve Slezsku, je velmi podobný předchozímu druhu, zpravidla i včetně délky vývoje. Napadá však pouze stojící stromy, a to v korunové, slabší části kmene.

Lýkožrout lesklý (cca 2 mm)

se vyvíjí pod kůrou větví starších smrků, ve vrcholové části koruny nebo na mladých stromcích; na kmeni dospělých smrků ve střední a spodní části se vyskytuje méně často. Vývoj trvá 6 – 10 týdnů.

Dospělec lýkožrouta lesklého

Požerok lýkožrouta lesklého

Identifikace napadených stromů

Na stojících stromech je prvním symptomem přítomnost drtinek na patě kmene. Na kmeni se objevují závrty, doprovázené často výrony pryskyřice (pozor: v případě oslabení suchem k tomuto smolení často nedochází). Posléze dochází k barevným změnám jehličí, které postupně rezne a opadá. Dochází také k opadávání kůry, napřed na malých ploškách, později prakticky na celém kmeni. Napadené stromy již nelze zachránit, je nutné je urychleně pokácet a následně asanovat. Na ležících stromech se nacházejí závrtné otvory, vedle kterých se objevují hromádky rezavých drtinček.

Drtiny na patě stojícího stromu

Kůrovcové ohnisko

Drtiny na ležícím kmenu

základy ochrany lesních porostů proti kůrovcům
základy ochrany lesních porostů proti škodlivému působení kůrovců lze obecně shrnout do tří bodů (a také je třeba je důsledně dodržovat):

- > odstranění atraktivního materiálu pro vývoj kůrovců z lesních porostů (preventivní opatření);
- > **soustavné vyhledávání a asanace napadeného dříví před výletem kůrovců;**
- > dočištění ohnisk žíru pomocí odchytných zařízení (lapáky, otrávené lapáky, feromonové lapáče).

Preventivní opatření

ence spočívá zejména v odstranění atraktivního materiálu o namožení kůrovců. Jde především o včasné zpracování poloového dříví a odstranění dříví z těžby.

Lapáky

lapák je pokácený a odvětvěný strom, podložený (aby brouci mohli využít celou plochu kmene) a zpravidla zakrytý větvenými smolenými vysychající kůrou). Kácí se před předpokládaným začátkem rojení, tj. zpravidla do konce března. Lapáky se musí kontrolovat, a to především z důvodu jejich obsazení, aby bylo možné as přikácet další lapáky. Ty se přikacují, je-li lapák plně obsazen (a i závrtné na 1 dm² v nejhustější napadené části kmene). Součástí je kontrola vývoje lýkožroutů, aby bylo možné lapáky včas inovovat.

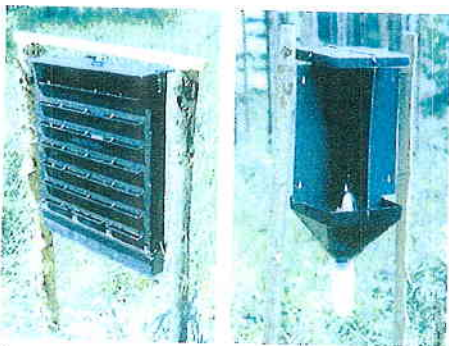

lapák zakrytý větvenými

Feromonové lapáče

eromonový lapáč je umělohmotná past, ve které je vyvěšen je feromonový odparník. Lapáče stavíme opět na ohrožená místa kůrovcová ohniska, kde se lýkožrout v předchozím období vyvíjel. Zároveň kalamitní kolony odvádějí napadené dříví z lesa.

brouky, které počítáme; při větším množství je můžeme odměřit – 1 ml (po odstranění hrubých nečistot) je 35 lýkožroutů. Kontroly provádíme v intervalu 7 – 14 dní. Odebrané brouky hubíme (lihem, horkou vodou apod.). Dle pokynů výrobce vyměníme feromonové odparníky. Optimální počet lapáčů a druh odparníku, včetně termínu výměny, je vhodné konzultovat s odborným lesním hospodářem (OLH).

Štěrbínový lapáč

Křížový lapáč

Asanace napadeného dříví

Asanace dříví je velmi důležitým prvkem v systému ochrany lesa proti kůrovcům. Nejvhodnější je okamžitý odvoz napadeného dříví z lesa (nehrozí-li již výlet dospělců). Napadené dříví můžeme odkornit (ne v období, kdy již hrozí vylétnutí dospělců) nebo chemicky asanovat (pouze dodavatelsky). Způsob a termín asanace je nutné opět konzultovat s OLH.

Jak postupovat, když si nejvíte rady?

V prvé řadě je možné se obrátit na svého odborného lesního hospodáře. Druhou možností je kontaktovat pracovníky Lesní ochranné služby – LOS (www.vulhm.cz/los, tel.: 257 892 222), kteří Vám bezplatně poradí, co a jak provést, abyste splnili zákonnou povinnost a zabránili vzniku dalších škod kůrovců. Na stránkách LOS najdete i další informace o kůrovcích.

lesní ochranná služba

Vydáno Ministerstvem zemědělství
 říjen 2016, číslo 12
 ISSN 1802-9095

KŮROVCI

vážná hrozba pro smrkové lesy!

